

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In hoc corpore continentur tripartite historie ex Socrate
Sozomeno et Theodorico in vnu[m] collecte et nuper de
greco in latinu[m] translate libri numero duodecim ...
Cassiodori senatoris iam ...**

Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius

Augustensis, [ca. 5.II.]1472

[Liber undecimus]

[urn:nbn:de:bsz:31-323790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-323790)

quatuordecim vii annis triginta et vno,

Explicit liber decim^{us}. Incipiunt capitula libri vndecimi.

Via theodosij iunioris imperij prefectus regebat antemius
De attico episcopo eiusq; moribz. Ca. ij.

De theodosio ep̄o sinnade et quēadmodum illic macedoniani e con
uerſi sunt. Ca. iij.

Quō iudeus paralytic^{us} p̄ baptisma sit curatus. iij.

De sabbatio heresiarcha eiusq; sequacibz. v.

De morte theodosij arrianorum episcopi et ordinatione quē sub eo
sunt gesta, Ca. vi.

De ordinatione c̄rilli alexandri pontificis. viij.

Quō apud persas per mathurā ep̄m sit xp̄ianitas dilatata. viij.

Quēadmodū italiā vastaret alaricus. Ca. ix.

De celestino romano pontifice et quomodo nouatianos fuerit inse
cutus et de sabbatio, Ca. x.

De seuitione et necibus xp̄ianoz quē per iudeos alexandriā proue
nerunt. Capitlm xi.

De p̄patia philosopha quō in alexandria fuerit interēpta. xij.

Quō iudei p̄sūptionis sue penas exsoluerēt. xij.

De iudeo qui dū sepe baptizaret aq̄ fontis abcessit, xiiij.

Quō stigerous rex persarum xp̄ianos fuerit persecutus et a roma
nis euictus. Ca. xv.

Quō acatius ep̄us amide captiuos persarum redemit a romanis
militibus venditis vasis ecclesie et pastos sumptibus ad propria de
stinavit. Ca. xvi.

De eudoxia uxore theodosij et de laudibz ip̄ius theodosij. xvij.

Quō iohannes tyrannus in occidēte fuerit supatus. xvij.

Explicit capitula. Incipit liber vndecim^{us}.

Igitur archadio imperatore defuncto. honorius quidē eius frater re
gebat hesperiā. Orientales autē puincie sub ditiōe manebāt theodo
sij iunioris cū esset annoz octo. anthemio prefecto omnia disponēte
Erat enim iste nepos philippi qui paululum episcopum sub con
stācio ab ecclesia expulerat. et macedoniū introduxerat. Is enī muro

maximo vrbe constantinopolim circūdegit. Qui vir sapientissim⁹
inter illius temporis homines et putabatur et erat. et nichil incon-
sulte faciebat. sed cum multorum consilio que erant agenda tracta-
bat et maxime sophiste troilo se credebat. Ca. ij.

Operatore igitur octo annos agente ⁊ tertium annum atticus ha-
bebat in episcopatu ⁊ vir clarus ⁊ eruditus venerabilis atq; prudēs
Vnde etiam ecclesias sub eo magnum sūmēse contigit incrementū
Non enim solum proprie fidei personis munificus erat ⁊ sed etiam
hereticis miraculum sue sapientie demonstrabat. quos fatigare qui-
dem nolebat. Cum vero eos terrere temptasset denuo mansuetudiez
ostendebat. et inter hec non negligebat eloquium. Laborabat enim
circa veterum lectioes. noctibus eis incumbens. Quapropter non
eum mouebant philosophice aut sophisticæ lectioes. Erat enim
cū confabulantibus gratus et cum tristibus mestus. et absolute se-
cundum apostolum omnibus omnia factus est. Primo quidem cū
presbiter esset libros faciebat. et meditados coram ecclesia recitabat.
Postea vero etiam fiduciam cum labore sortitus. sub oculis doctrinā
laudabilem proferebat. Non tamen tales erant eius sermones. ut
etiam ab auditoribus scripture traderentur. Que vero eius tempo-
ribus memoranda puenerint enarrabo. Ca. iij.

In sinnaua pacatiane frigie ciuitate. theodosius quidam erat epus
et macedonios cum illic plures essent insequebatur. Et non so-
lum eos a ciuitate s; etiam ab agris nimia crudelitate pellebat. Dū
orthodoxorum ecclesia persecutiones inferre non soleat sed sustinere
contra quos vniuersos tam clericos qm iudices prouinciales ar-
mabat. et precipue agapitum eorum turbabat episcopum Cūq;
iudices prouincie ad inferenda tormenta sibi sufficere non putaret
constantinopolim est profectus. ut prefectorum solacia mereretur.
ibiq; posito theodosio propter huiusmodi causa. agappitus macedo-
norum episcopus ad meliorem se contulit partem. Habitog; tra-
ctatu cum omni clero et euocans omnem populum sibi met subiace-
tem. suasilis eis ut consubstantialitatis susciperent fidem. Hoc facto.
repente cum maxima multitudine. magis cum omni ut ita dixerit
ciuitate. ad orthodoxorū ecclesiam venit. Et oratione facta. sedem in
qua theodosius presidere solebat obtinuit. Tunc veniens populus

et decetero fidem consubstantialitatis docens ecclesiam tenuit sinna
densem, His ita gestis non post multum temporis theodosius cū
prefectianorum venit auxilio et nichil sciens horum fuerant que ge
sta ad ecclesiam properauit. Ex qua ab omnibus expulsus rursus
constantinopolim remeuit et apud episcopum atticū que fuerāt
gesta contra eū exposuit. quē admodum irrationabiliter episcopa
tu fuisse expulsus. Atticus autem cognoscens vtilem causam eccle
sie prouenisse theodosium quidem verbo consolatus est ut patienter
ferret. preponens autem causis personalibus generalem vtilitatem
scripsit agapito ut teneret episcopatū. nichilq; de inimicijs theodo
sij cogitaret.

Ca. iij.

Hoc igitur vnū est rerū vtiliū. que atticū tēporibus in ecclesia
prouenerunt. Sed neq; miraculorum aut sanitatū his defuit
causa temporibus. Quidā namq; iudeus cū paraliticus esset. pluri
mis annis in lecto iacebat. Cūq; omnis medicina fuisse exhibita
et cūctorum iudeorū nichil proficeret oratio. nouissime ad baptis
matis xp̄iam gratiā confugijt. huic soli veritatis medicamini se cō
mittens. Hoc velociter episcopo attico nunciatur. quē catecuminū
factū et spem xp̄i pmittens deportare eū in lecto p̄cepit ad baptis
mū. Verū iudeus paraliticus baptismū vera fide suscipiens. cū de fon
te fuisse leuatus. egritudine repente priuatus est. et de cetero sanus
fuit. Hanc igitur curam virtus xp̄i etiā nostris temporibus de
monstrauit. Qua causa plurimi paganorū credentes baptizati sūt
Iudeos autem licet signa querentes hec tñ non prouocauerunt ad
fidem. His ita apud xp̄ianos gestis. plurimi paruipendētes in sua
nequicia permanserunt. et non solum iudei tantis p̄igijs insulta
bant. s; etiā sequaces eorū similia sapuisse conuicti sunt.

Abbatius itaq; cuius dudum fecimus mentionem. nolens
in sui ordine manere presbiterat. desiderat episcopatū. His
demq; temporibus recessit ab ecclesia nouacianorū occasionem ha
bens quasi propter obseruationē pasce iudaice. faciebat q; collectas
contra silinnū suū ep̄m in loco ciuitatis qui xerololis appellabat̄
in archadij foro. Illie enim rem cōmisit valde periculosam. Die nā
q; festiuitatis passionis dñi euangelica lectione vbi scriptū est. erat
enim pascha iudeorū. verba q̄ nūq; scripta neq; audita sūt presūpse

adijere . id est maledictus qui preter azimas celebrauerit pascha.

Hoc auditu pcurrit in populū . et simplices decepti nouacianoy laicoꝝ cōuenerunt ad illum . Qd̄ tamē malum non remansit inultū . h̄ in finē pessima eius falsitas est conuersa . Post paululum enim dū ad quondā festiuitatē multi current ut uigilias solite celebra-
rent . formido subito demoniaca irruit sup̄ eos . quasi sisinnius eorū episcop⁹ ueniret cū maxima multitudine . Factaq; turba nocte quip-
pe et in angustie loco cōperti semetip̄os conterruerūt . Ita ut ultra
lxx . homines morerent̄ . Hoc factō plurimos a sabbacianoy secta p-
bibuit . quidam uero in eius rusticitate pmanerunt . Ca . vi .

Eo tempore thotheus arrianoy presul quē ab antiochia con-
stantinopolim transtulerunt . cū centū decem et nouē annos
uixisset . defunctus est consulatu honorij septimo et theodosij secūdo
sexta die nouembrij mensis . Post quē arriane supersticionis bar-
bas ordinatur episcopus . Sub hoc itaq; barba per duos presbi-
teros eloquentissimos arrianorū . religio arriana floruit . Quorum
alter thimotheus alter georgius dicebatur . Sed georgius doctrina
belladica eruditus erat . timotheus sacris litteris incumbebat . Et ge-
orgius quidem semper aristotilem et platonem habebat in manib⁹
timotheus origenem . ita ut etiam lingua hebraica loqueretur . Thi-
motheus uerum psaltherianorum fuit hereseos . Georgium barbas
presbiterū ordinauit . Thimotheum itaq; ego ip̄e uidi et cognoui
quē a domozum interrogantibus erat respondere paratus . soluens
obscurissimas questiones que in diuinis inueniuntur eloquijs . re-
stem uocans ueracissimum origenem . Michi tamen uidetur esse
mirabile quomodo tales uiri in arrianorū lege manserunt . quorū
unus quidem platonem semper habebat in manibus . alter respira-
bat iugiter origenē . dum nusquā plato secundā uel terciā sicut ip̄e
nominare solet initium subsistentie asserat pcepisse . et origenes co-
eternum ubiq; fateat filium patri . et qui licet in sua sententia man-
serint . religionē tamen arrianā pduxerūt latenter ad meliora . Mul-
tas namq; arrij blasphemias doctrinis xp̄ijs expulerunt . vij .

Inter hec defuncto theophilo passione lethargica . consulatu
honorij nono . et theodosij quinto . facta contentione propter
episcopatum in̄ timotheum et cirillum die terciā mortis theophili

cirillus ordinatur eps . et maiori factu qua theophilus tenebat epi-
scopatū, Qui mox episcopatus sui principio . nouacianoy claudēs
ecclesias . omnia vasa eorū sacra percepit . episcopūq; eorū theopom-
pū rebus quas habebat omnib; spoliavit. Ca . viij .

Odem tempore apud persas est xpianitas dilatata. Inter ro-
manos enī et persas semp; ppter diuersas causas mittuntur
legationes. Tunc ergo casus attulit ut maruthas mesopotamen-
epus cui; dudū meminimus . a romanorū impatore ad persarum
destinaretur regem. Qui multā reuerentiā apud maruthā inueni-
ens eū decenter honorabat et tanquā diuinū respiciebat virū. Hoc
factū mordebat magos metuentes ne regem xpianū fieri persuaderet.
Nā cū dolore capitis multo tēpore torqueret . magis eum curare nō
valentibus . maruthas orationib; fecit incolomem. Ob hanc ergo
causā . moliri sunt quondam magi fallaciā. Et quō p se ignē colūt
consuevitq; rex in quadam domo ignem ardentē ppetuo suppliciter
adorare . magi sub terra hominē abscondentes . tēpore quo rex sole-
bat orare . eū talia clamare fecerūt. Mitte foras regem impiū . impie
enim egit q; sacerdotē xpianorū iudicat esse venerandū. Nec au-
diens stigerdis persarum rex . licet reuerentiā haberet tamen maru-
tham abijcere cogitabat. Porro maruthas vē dei venerabilis homo
vacabat orationib; . p quas inuenit dolum magicis artib; fabrica-
tum . veniensq; ad regem . noli inquit illudi rex h; ingressus dū au-
dieris vocē fodere iube . et doli causas inuenies. Non enim ignis lo-
quitur . sed hominū molimina hūmōi esse noscunt. Hoc dicto fle-
xus est psarū rex et rursus ingressus ubi ignis inextinguibilis ser-
uabatur . cū auisset vocē iussit fodi locū. Tunc q; emittebat quasi
diuinā vocē inuentus arguit. Iratus itaq; rex . magoz genus vsq;
ad decimā iussit immui porcionē. Hoc factō maruthe dixit . ut
tēpla que vellet edificaret. Et ex hoc apud persas sumpsit xpianita-
incrementū. Tunc igitur maruthas a persis constantinopolim re-
meauit. Non longo post tēpore destinat; est . iterūq; machinabā-
tur ne eū susciperet rex . feceruntq; fetorē quendā in loco vñ rex trās-
ire solebat . et quasi xpianis factus fuerit derogabāt. Cūq; rex su-
spectos iā hñs magos h; cū studio requisisset . denuo ab eis cōinatū
esse cognouit. Quāobre plurimos eoz supplicijs tradidit . maruthā

vero potiori honore coluit et et romanos valde dilexit eorumque amplexus est pacem et qui pene christianus fieri potuit et dum aliud miraculum per marutham et caboantem perfidis episcopum prouenisset. Ambo namque molestum demonem a regis filio protulerunt orationibus vacantes atque ieiunijs. Post hec stigerde defuncto antequam fieret christianus et ad eius filium peruenit imperium. Cuius tempore inter persas atque romanos pacta soluta sunt. Ca. ix.

Post idem tempus innocenti primus rome nouatianos persequi cepit et multasque eorum tulit ecclesias. Quo tempore roma est a barbaris depredata, Alaricus enim quidam barbarus ditioni romanorum et theodosio imperatori subiectus atque contra eugenium tyrannum solacia prebens et propterea romanis dignitatibus honoratus et felicitatem suam non ferens impatore quidem non elegit sed discedens ab urbe constantinopolitana venit ad partes hesperias. Cuius uenisset illiricum omnia subuertebat et transiens thessaliam habita congressione circa fluvium pinnam apud nicopolim epiro pene tria milia viros eius thessalium pemeuerunt. Post hec autem quicquid eis incurerat destruentes et nouissime romam uenerunt. Quam vastantes plurimam quidem miraculorum eius igne concremarunt. Pecunias autem arripuerunt et multosque senatorum ordinis diuersis subdidere supplicijs. Deridentemque romanum regnum imperatorem fecerunt quendam nomine attaliam et quem una die tanquam imperatorem fecerunt preterire et altera uero serui schemate ministrare. Nec dum egisset alaricus in fugam repente conuersus est fama procedente quia theodosius imperator contra eum misisset exercitum et que fama non fuit ficta et reuera namque exercitus ueniebat. Fertur itaque quod cum alaricus pergeret romam uir quidam uenerabilis conuersatione monachus eum monuisset ut mala talia facere non auderet et neque necibus gauderet aut sanguine. At ille non inquit ego uolens romam proficiscor sed quidam quotidie michi molestus est torquens et dicens. Perge et romanam destrue ciuitatem. Nec etiam de his dicta sufficiant. Ca. x.

Post hec celestinus romam ordinatur episcopus qui etiam nouacianorum abstraxit ecclesias et eorum episcopum nomine resticulum in occulto coegit celebrare collectas. Usque ad illud namque tempus plurimas nouaciani habebant ecclesias. Porro constantinopolim non talia pertulerunt Sed

cum eos diligenter etiam intra urbem eos collectas facere permisit, Oriente vero sennio nouatianoz ep̄o. crisant̄ ad ep̄atū traheretur vir multis romanoz dignitatibus honorat̄. Quo fugiente. sabbacius tēpus se oportunū inuenisse credens. fecit quosdā ignobiles sibi manus imponē. iusiurandū q̄d prebuerat paruipendens. Cuius mores cū populus abhorruisset. crisantiū per loca omnia requirebant. Quē inuenientes in bithania inuitū sacerdotiū suscipere coegerūt. q̄ nichil p̄cipiebat ab ecclesia nisi die dñico duos panes. xi.

Siquidē tempestate iudeoz domus ab alexandria est huiusmodi causa p̄iectū. Alexandrinoz ppl̄s plusquā alie generacōes sediciōibus deditus est. Qui si occasione acceperit. importabilia mala cōmittit. Nā preter sanguinē non cessat a lite. Contigit itaq̄ tunc ut inter alterutros contencōes haberēt non propter necessariā causam. sed p̄pter studiū pantomimos. Quia enī is quidem sabbatoz saltabat plurimū habebat populum iudeoz dū vacantes nō audiciōi legis sed theatri occuparent. Ea dies litigiōsa extitit inter partes. Cūq̄ hoc aliquatenus fuisset ab alexandrie prefecto correctū. nichilominus mansere iudei partis alterius inimici. Et cū eēt semp̄ xp̄ianis infensi cōm̄ p̄antomimos eoz amplius dimicabat.

Nunc igit̄ orestis prefectus alexandrie festiuitatē quandā quā policiā vocant in teatro celebrabat. ubi et aderant quidam amatoz cirilli dispositiones prefecti volentes agnoscere. Inter quos quidā noīe gerax doctor puerihū litterarū et cirilli feruentissimus vehementer adiutor ac sollicitus. p̄latus in ei⁹ exposicionib⁹ excitare. Hunc itaq̄ geracem cū vidisset in teatro iudeoz turba. clamabat aduersus eū q̄ p̄ nichilo venerit nisi ut in teatro sediciōes inter populos excitaret.

Verū orestis duodū habens odiū contra cirilli supbiam. arreptum geracē publice fecit in teatro agi verberib⁹. Hoc cirillus agnoscens cōuocatis priorib⁹ iudeoz ut decebat ammonuit. ne contra xp̄ianos sediciōes vltorius excitarent. Porro turba iudeozū hoc paruipendens. maiora contra xp̄ianos tractauere molimina. Dantes itaq̄ sibi signū. ut anulū factū ex palma omnes haberent in digito contra xp̄ianos hoc modo dimicauerūt. Fecerunt enī quosdā de suis vna nocte per omnes ciuitates discurrere regiones.

clamantes. quō alexandri arderet ecclesia, Ob quā rē xpiani vndiq;
cōcurrēbant. quasi ut ecclie flammās extinguerent. Porro iudei igno-
rantes interimebāt semetipos per signū anuli cognoscentes. ac par-
centes alterutris. Facto autē die latere nequerūt. Ob hanc rē pmo-
tū cirillus cū maxima multitudine sinagogis astitit iudeoz et illas q;
dem abstulit. iudeos autē expulit ciuitate. eoz q; substantiā diripere
pplis imperauit. Hoc ergo modo iudei temporib; alexandri macedo-
nis illam habitantes urbem. Tunc nudi profus expulsi sunt et p
singula loca dispersi. Adamantbinus vero medicine sophista con-
stantinopolim veniens xpianū se fore pmittens et postea reuersus
est in alexandria.

Sicut alexandrie prefectus orestis valde contristabat; eo q; popu-
losam urbem. ita desolatā repente conspiceret. Vñ etiā principi re-
tulit qd̄ puenit. Sed et cirillus delicta iudeoz impatori non tacuit
et orestis amicitias cogente p̄lo postulauit. Cūq; prefectus ami-
ciciatū verba refutaret; euangelia obtulit ei cirillus; et dū neg sic
eius corā sibi gerentur. Dec denuo puenērūt. Monachoz quidā
in monte nitria constituti fautores theophili ex illo quo contra dīo-
scorū iniuste fuerat coarmatus etiā p̄ cirillo libenter prelia suscepe-
runt; relictiq; monasterijs viri pene quingenti. et venientes ad ci-
uitatem pcedentē in carpēto prefectū immolatorē idolorū paganū;
q; clamabant. At ille putans immisione cirilli factū. clamare cepit
xpianus sum et ab attico constantinopolim baptizatus. Illis hec v̄-
ba despicientib; ammonius quidā eoz prefectū petra percussit in ca-
pite. Qui repente cōpletus est sanguine; et recedentib; officijs atq;
lapidum impetū declinātib; cū paucis remansit.

Uter hec pplis cōcurrēbat ut prefecti vindicaret iniuriā. Detentūq;
ammonii diu verberib; castigauit; donec traderet morti. Non p̄
multum hec nūciantē impatori. Corpus autē ammonij sumens ci-
rillus in quadā ecclesia sepeliuit ei q; aliud nomen imposuit; ut nō
p̄ sua culpa s; pro xpō mortuus crederet. Cui laudes quasi martiri-
bus offerebat. Sed qui vere nouerat q; dignas susceperat suo scelere
penas; cirillum valde culpabāt. Sed neq; in hoc solūmodo cirilli
et orestis aduersitas conqueiuit; qñ p̄ hec aliud est exortū. xij.

Orat i alexandria quā mulier hipacia filia theonis philosophi

et in tantum erudita ut sup philosophos eius temporis emineret et
 platonica scolam a plectino veniente susciperet ipsa successione atq
 omnes philosophicas lectiones exponeret. Qua pp omnes currebat
 ad ea s ppter honesta doctrine fiducia. Veniebat etia ad iudices nec
 habebat ullam verecundia pudice pmixta viris s du ea cuncti p sua
 castitate venerarent. Tunc ergo invidia contra hanc feminam est
 accensa. Du enim crebro pgeret ad orestem ecclesiasticus ppls motus
 aduersus ea est tanquam ipsa cu ab amicis pberet epi. Quao bre
 conspirantes viri acerrimo feruore pulsati quoru dux erat quidam
 petrus lector obseruauerunt mulierem ad propria remeantem eaq de ve
 hiculo deponentes ad ecclesia q vocat cesaris traxerunt ex vestibulo exu
 tam lapidibus pmerunt. Qua postea membratim dilacerantes in lo
 co qui dicitur cinarus igne cocremauerunt. Nec res non mediocrem
 liuorem cirillo et alexandrine ocussit eccie. Aliene namq sunt xpianis
 cedes et pugne. Nec igit acta sunt quarto anno episcopatus cirilli
 consolatu honoriij decimo et theodosij sexto s mense marcio ieiunijs
 existentibus. *Ca. xiiij.*

Post paucū itaq tempus iudei rursus illic litē cōtra xpianos
 agentes puniti sunt in loco qui dicitur mesar posito inter cali
 cem et anciram sirie. Sic itaq iudei consuete quedā nribilia cele
 brantes per ebrietatem accensi inter alia xpianis ipiqz xpo derogare
 ceperunt s deludentes cruci et spem in eo qui est crucifixus habentibus
 Cōprehendētes igitur infantulū xpianū alligatū cruci suspenderūt
 et primū quidē deludebāt et irridebant ei. postea vero correpti vesa
 nia ipm infantulum verberibus pmerunt. Ob hoc ergo dira con
 gressio inter eos atq xpianos exorta est. Quod dum princeps agno
 uissent puintiarum iudicibus mādatum ē. ut huiusmodi qrerent
 auctores et punirentur. Et hoc modo dignam vltionem suā neq̄tia
 receperunt. *Ca. xiiij.*

Aliquidē tempestate iudeus quidā seductor ficta xpianitate
 crebro baptizabatur. et hac arte pecunias congregabat. Cūqz
 multis heresibus illuisset arrianoz atqz macedonianorum s postre
 mo ad ecclesiam venit orthodoxozū. Cui dū tempus ieiuniorū fuis
 set impositum. multisqz ad huc diebus occuparetur s cepit festinare
 ut quasi in feruenti studio baptismatis dono perciperet. Preparaē

baptisma et vestis congrua baptizatis. Cuius fons fuisset impletus
deducitur iudeus ad baptizandum. Tunc dei quedam inuisibilis
viris aquam disparere precepit. Cuius presentes non cogitantes dei
virtutem • aquam per cuniculum proprium defluxisse suspicarent •
diligenter vndiq; clausum rursus impleuerunt fontem • et denuo
deducto iudeo aqua disparuit. Tunc sacerdos quid mali inquit fe-
cisti o homo • An certe nesciens baptisma potius es. Ob hanc rem
cum diuersi concurrerent • quidam iudeum recognouit quem baptiza-
tum ab attico episcopo ipse susceperat • et hoc modo illius fraus vni-
uersis apparuit. **Ca. xv.**

Interea defuncto stigerdo rege persarum eius filius barabonis ei suc-
cessit. Hic instigatus a magis • crudelibus torquebat supplicijs
xpianos. Cuius xpiani apud persas opprimerentur confugiunt
ad romanos • eorum appetentes auxilium. Quos atticus episcopus
libenter excipiens • eosq; quantum erat possibile fouens que gesta fu-
erant theodosio nunciauit imperatori. Eo quoq; tempore etiam
alia causa prouenerat • que romanos persis faciebat infensos. Quo-
rum se aurifessores quos a romanis ad mercedes acceperant reddere
contemnebant • et quia onera negociatorum romanorum violenter
abstulerant. Cum illa ergo ingratitude etiam xpianorum • ad ro-
manos confugium est adiectum. Mox ergo persarum rex legatos
mittit • repetens fugientes • porro romani nequaquam. Ad se confugi-
entes reddere voluerunt • non solum supplices liberare studentes • sed
pro xpianitate libenter omnia sustinere. Quamobrem dimicare potius
quam perituros xpianos tradere elegerunt. Solutis igitur propter hoc
pactis • bellum crudele commissum est • de quo absurdum non est pau-
ca narrare.

Romanorum igitur imperator misit exercitum • cui presuit mi-
licie magister ardaburius. Is enim persicam regionem per ar-
menie fines ingrediens • vnam eius prouinciam azazensem val-
de deuastabat. Cui cum plurimo exercitu narseus dux parthorum
regis occurrit • factaq; congressione deuidus est. Quo facto • cogita-
uit per mesopotamiam romanorum prouinciam sine custodia con-
sistentem inuadere • et hoc modo de romanis vlcisci • sed romanorum
duce narsei consilium latere non potuit. Depredat? enim amazena

velociter regionem. et ipse mesopotamiam venit. et ideo narfeus licet
 multum habuisset exercitum. romanorum terras introire non potuit
 Sed veniens ad nisibin persarum civitatem in confinio constituta
 ardaburio mandavit. ut diem et locum statueret preliorum. At ille
 venientibus. nunciate inquit narfeo. quia non quando tu volue-
 ris romanorum pugnabunt imperatores. Verum imperator deo so-
 li spem belli committens. destinavit exercitum. et quia fideliter deo sup-
 plicans repente impetravit auxiliu. Hinc datur agnosci. Dum
 constantinopolim pro euentu bellorum estuatio magna consurge-
 ret. angeli dei iter agentibus per bitiniam ad urbem constantino-
 polim se demonstraerunt. iubentes ut considerent et orarent. et deo
 crederent. quia romanos victoria sequeretur. dicentes se mediato-
 res belli directos a deo. Hoc auditum. non solum civitatem sed etiam
 milites confortavit. Cuius ad mesopotamiam bellum fuisset de ar-
 menia regione translatum. romani persas nisibi clausos fortiter
 obsidebant ligneas turres facientes aduersus eos. easque contra mu-
 ros applicantes. et plurimos de muris contra se pugnantium peri-
 mentes. Porro barabanis persarum rex audiens azazenam regio-
 nem ab eis fuisse vastatam. et eos qui nisibi clausi vivebantur ob-
 sessos. seipsum cum magno exercitu preparavit occurrere. Mira-
 tusque romanorum rex virtutem. sarracenorum solacium postulavit
 Quorum tunc erat rex alimundarus rex fortis et preliator. Qui
 dum multa milia sarracenorum haberet persarum regi victoriam
 promittebat. seque ei antiochiam siriie traditurum. sed non contigit quod
 putavit. Deus enim omnibus sarracenis quendam irrationabilem
 metum latenter iniecit. ita ut putarent sibimet romanos insistere.
 turbatisque nec habentes quo fugerent. in fluuium eufraten semetipso
 armati precipiebant. Vbi plusquam centum milia virorum necati atque
 consumpti sunt. His ita prouenientibus. nisibin obsidentes cum
 audirent persarum regem plurimos elefantos adducere. perterriti
 cuncta quidem obsessiones machinamenta concremauerunt. et ad
 propria loca reuersi sunt. Que vero congressiones postea proue-
 nerunt. et quomodo areobindas alter romanorum magister militum
 fortissimum persarum monachum interemit. aut quomodo arda-
 burius septem fortissimos persarum duces insidiosis captos occidit.

ut quomodo biatianus alter dux romanorum reliquos sarracenos
extinxit. pretereundum est: ne videar multum a proposita relatio-
ne digressus. Que tunc igitur gerebantur velociter imperatori
theodosio nunciata sunt. Quod autem hec cito cognosceret indicare non
piget. Inuenit quendam virum animi habitu corporisque fortissi-
mum. nomine palladium qui tanta velocitate veredos agebat. ut
tribus diebus perueniret ad terminos romanorum atque persarum
et rursus totidem remearet ad constantinopolim civitatem. His et-
enim etiam alios romani imperij terminos velociter transibat. de quo
quidam eloquentissimus sic ait. Iste vir cum sit lata romana res-
publica eam paruulam sua velocitate demonstrat. Quem etiam
persarum rex sepius ammiratus est. Romanorum igitur impera-
tor. licet videret aperte collatam sibi a deo victoriam prouenisse: tamen
pacem non dissimulauit expectare: misitque belionem virum prudē-
tem et honoratum ut cum persis de pace loqueretur. Qui dum ve-
nisset mesopotamiam ubi erant fossata romanorum: misit pro pace
petenda legatorium quendam maximum virum eloquentissimum
ardaburij milicie magistrum consiliarium. Qui pro pace veniens ad
persarum regem missum se non ab imperatore sed a duobus asserere
bat dicens quia hoc bellum pro sui contemptu neque peruenisset ad
principem. Cuius rex persarum paratus esset ut legatarij verba sus-
ciperet. quia fama eius laborabat exercitus. Veniens numerus qui
apud eos immortalium appellatur. est enim decem milium virorum
valde fortissimorum non prius dixerunt pacem cum romanis esse fa-
ciendam: quam ipsi eos sine custodia constitutos inuaderent. Quibus
verbis persuasum est regi. ut se a pace suspenderet. Tunc legatarium
quidem clausum seruari fecit. Et misit numerum immortalium di-
micare contra romanos. Qui venientes in duas acies diuisi. me-
dios habuere romanos. Porro romani unam persarum videntes
aciem contra eam se preparabant: aliam non videbant. Que pau-
latim accessit ad pugnam. Cuius ergo iam congressio pene esset in
opere. dei prouidentia ex quodam colle exercitus alter apparuit roma-
norum cum duce procobio. Qui cum videret socios in periculo. in-
stabat a dorso persarum. Tunc in medio conclusi qui circumdepe-
rant primo romanos in momento ab eis extincti sunt. Quo facto

romani ad alios qui erant in subditijs positi concurrerunt . eosq;
 fortiter iaculati sunt, Sic igitur qui immortales appellabant . omnes
 mortales apparuerunt . penas exigente xpo de gente persarum : eo
 qd plurimos eius famulos occidissent . Porro rex persarum infortu-
 nij sui causam agnoscens . simulabat se nescire qd gestum est : suscepit
 q; legationem . dicens legatorio romanorum . non e bello cedens
 pacem amplector : sed tibi prestare volens . quia omnium romanorum
 te sapienter esse cognosco . Et hoc modo bellum propter xpianos ex-
 ortum : de parthorum regione cessauit . Contigit enim hoc consula-
 tu honorij tercio decimo et theodosij decimo . Ca . xvi .

Vnc igitur acatium anuele ciuitatis episcopum . actus opti-
 mus reuocavit dariorem . Cum enim romani milites capti-
 uos persarum de azanzena regione vastata . reddere regi persarum
 nullo modo uellent . captiui fame consumebantur dum essent circa
 septem milia . Qd persarum regem non mediocriter contristabat .
 Tunc igitur acatius conuocans clericos sibi subiectos : uiri inquit
 fratres . deus noster nec discis nec calicibus opus habet . Nam neq;
 comedit neq; bibit . et quia multa uasa aurea et argentea ecclesia
 nostra ex oblatione xpianorum habet : conuenit ex his liberari exer-
 citum captiuorum . egentibusq; cibos offerri . Nec et his familia cu
 dixisset : conflauit uasa . et militibus dedit precium captiuorum .
 Quos dum recreasset cibus : datis sumptibus ad regem proprium
 destinauit . Hoc mirabile opus acatij . persarum rex magis obstu-
 puit . quia et bello romani et beneficijs euicissent . Aiunt enim quia
 etiam desiderium habuerit persaru rex . ut uideret acatiu : et h' theo-
 dosius prohibuerit imperatori . Ca . xvij .

Victoria siquidem auxilio dei collata . romani plurimi pollen-
 tes eloquijs . conscribebant laudes imperatoris . Cuius uxor he-
 roico metro poemata multa confecit . Erat enim eloquens . filia leo-
 cij sophiste atheniensis . a patre omnibus lectiombus erudita . Qua
 dum imperator duxisset uxorem . xpianam atticus fecit epus et in
 baptisate cum prius uocaretur athenais . eudoxie nomen impo-
 suit . Multi ergo sicuti dixi uolentes innotescere . alij suam facundiam
 demonstrare . preconia imperatoria conscripserunt . Ego uero nec
 innotescere cupies . nec facundiam sermonis ostendere . Cu ueritate

imperatoris bona memorare studeo quia sunt damnosa si taceant.

Dimum itaque regaliter natus atque nutritus. nichil habuit tepidum. sed sic fuit sapiens ut inter confabulantes experimentum omnium crederetur habere causarum. Perdurabat in frigore similiter et in estu; plerumque ieiunabat et maxime quarta feria et sexta studio christianitatis. nec aliter quam monasterium regalia videbatur. Ipse namque matutino ad suas sorores pergens. diuinas dicebat laudes. Quamobrem etiam sacras litteras sine codice recitabat. Loquentibus episcopis. velut olim sacerdos factus. ex diuina lectione respondebat; congregabatque sacros codices. et quos cum quolibet eorum inter preces. seu expositores qui conscripserunt videbatur plerumque quam proloymeus studuerat philadelphus; patientia atque clementia vniuersis hominibus emebat.

Nam iulianus imperator licet philosophus diceretur. non tamen antiochenum portauit iniuriam; sed maxima theodoro tormenta indignatus imposuit. Porro theodosius non multum gaudens filio logisimo aristotilis; philosophiam exercebat operibus. iram tristitiam libidinemque deuincens. et in nullo se vlcisci desiderans. Dum igitur a quodam familiarium interrogaretur. cur nullum se leuentium morti subiceret; vrinam inquit esset michi possibile ad vitam etiam mortuos reuocare. Quem dum alter pro eadem causa requireret. non est inquit magnum neque difficile hominem mori quia neque deo soli semel mortuum ex potentia suscitare. Sic enim fuit clemens. ut si quando quispiam dignum aliquid morte committeret; nec usque ad ciuitatis portas moriturus perueniebat. sed ex eius clementia continuo ruocatio sequebatur. Dum aliquo tempore ipse in amphitheatro constantinopoleos expectaret; cepit clamare populus. crudeli bestie artifex parabolus pugnet. At ille nescitis inquit. quod consueuimus nos expectare clementer. Tanta enim pietate precellunt ut et omnes quidem deo consecratos honozaret. Precipue tamen quos audiebat veneranda actione pollere. Fertur autem quia dum constantinopolim episcopus thebionensis fuisset mortuus. sagum eius valde sordidissimum quesierit. eoque circumamictus sit. creuens se aliquid ex defuncti sanctitate promereri. Cum aliquando aeris tempestas

esset. et ille circum prop̄t populū expectaret. pleno circo tempestas
 uehementius agebatur. multo imbre diffuso. Dumq; hoc fieret. suā
 uoluntatem imperator aperuit. fecitq; per preconem damari quia
 melius esset spectaculum contempnere et omnes rogare deum ut il
 lesi ab imminente tempestate seruarentur. Quo dicto: cuncti deo
 magno gaudio supplicantes hūnos concorditer offerebant et tota
 ciuitas uelut una plallebat ecclesia. In medio autem horum impe
 rator existens priuato scemate p̄perabat: nec spe sua frustratus est.
 Repente namq; aer ad serenitatem diuina clementia reuocatus. an
 num prebuit frugibus vniuersis oberrimum. Si quando bella mo
 uerentur secundum dauid confugiebat ad deum. sciens eū preliorū
 autorem: inimicos orationibus superabat. **Ca. xviii.**

Post paululum itaq; tempus persici belli. defuncto imperatore
 honorio. consulatu asdipiodoti et mariniani augusto. mense
 quomodo iohannem tyrannum. deo se cōmittens superauerit enar
 rabo. Sicut enim tunc sub moyse hebreis contigit rubrum transire
 mare: talia etiam eius ducibus euenerunt. dum eos mitteret con
 tyrannum. Defuncto siquidem sicuti diximus honorio principe: et
 cognoscens theodosius celauit factū: et alia dicendo diuersorum sus
 picionibus obuiauit. Inter hec mittit magistrum militum. in sa
 lonas ciuitatem dalmatiarū: ut si qua bellorum cōmotio pueniret
 circa partes hesperias. vicinus adiutor esset. Quo facto mortē pa
 trui patefecit. Inter hec iohannes primus imperialium conscriptorū
 non ferens suam felicitatem: imperium contendit abripere. Misit
 q; legatos ad imperatorem theodosiū: petens ut eius susciperet im
 perium. At ille legatos quidem retrusit in carcere. Misitq; magistru
 militum ardaburiū. q̄ multum laborauerat apud persas. Qui salo
 nam ueniens. exinde nauigauit ad leiam. Contigitq; uentum adū
 sum flare. Ita ut tyranni manus incidēt. Quo capto: sperabat ad
 necessitatem peruenire theodosiū ut per hoc eum decerneret impera
 torem. si uellet magistrum militum liberare. Imperator tamen ut
 audiuit factum. estuabat ne quid mali ardaburi? sustineret. Aspar
 uero ardaburiū filius cognoscens patrem a tyranno teneri. et multa
 milia barbarorum in solatio tyranni consistere. qd̄ faceret ignorabat
 Qui tūc oratiōe imperatoris preualuit. Angelus enim dei scemate

pastoris educebat asparem et omnes qui cum eo erant . ac per paludem adiacentē rauenne ad loca sperata peruenerunt. In ea nang; ciuitate tyrannus degens habebat exercitum . unde nullus aliquādo transisse fert̄. Tunc ergo deus inadibibilem terram fecit adibilem . Transeuntes nang; persicum paludis aquā . aperta sq; inuenientes ciuitatis portas tyrannum quoq; detinuerunt. Tunc ergo pijsimus imperator reuerentiam quā circa diuinitatem habebat ostēdit . Dum enim circum expectaret ; nunciatum est ei tyrannum fuisse pemptum. Quāobrem sermonem fecit in populo ; dicens. Venite si placet relinquentes hanc voluntatem . et pergentes ad ecclesiam . gratificos deo soluamus himnos ; Cui? manus tyranni presumptiombus obuiauit. Quo dicto ; spectaculo cessante ; p medium circum cuncti cum eo concorditer gratias agentes ad ecclesiam cōueniunt. Ita ut tota ciuitas una uideretur ecclesia . uenientesq; ad locū orationis . iugi die gratias dño retulerunt.

Explicit liber xi. Incipiunt capitula libri duodecimi.

- De ortu valentiniani principis filij placidie, 1.
De bonis atticī constantinopolitani pontificis. ij.
De ordinatione sisinnij et moribus ipius et q; proclus ordinatur a zici non sit susceptus. Ca. iij.
De ordinatione nestorij . et q; sub eo in ecclis mala puenērūt. iij.
De epheseno cōcilio contra nestoriū. Ca. v.
Quomō iohannes antiocenus cyllū dānauerit, Ca. vi.
De ordinatione maximiani constantinopolim. viij.
Quāti epī ex alijs ad alias immutati. viij.
Quō apud cretā quodā iudeo dicēte se esse moysen plurimi iudeoz deceptioe sunt mortui reliqui facti sūt xpiani. ix.
De magno incendio constantinopolim factō et morte maximiani atq; constitutione procli. Ca. x.
De conuersatione et morib; pcli, Ca. xi.
De uictoria barbaroz, Ca. xij.
Quō filia theodosij valentiniano sit iunda. Ca. xij.
Quō corp; iohis epī sit constantinopolim reuocatū, xij.
Quō eudoxia uxor imperatoris ad hierosolimā pperauit, xv.
Quia proclus thalasiū senatoreū auctoritate sua cesarie cappadocie